

"לְבַנְיֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה" – חֵלֶק קַע"ז

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

עבודת ה' בזמנים מזורכבים ובבין המיצרים

ימי בין המצרים

לימים הללו. אני מציע למשל, ללמוד מהספר שפתי חיים על שלשת השבועות, או נתיבות שלום שהוא ספר של עבודת ה' כדי לפתוח את הלבבות שלנו. אולי בזכות כך, נוכל להרגיש את החיסרון של בית אלוקינו, וזה יכול לבוא רק על ידי שימת לב, לימוד והתבוננות.

מדוע נקבעו תעניות על החורבן

בגמרות ובראשונים³ כתוב שללומדי התורה עדיף ללמוד מאשר לחפש תעניות, וזהו סדר העדיפויות בעבודת ה'. אך, כאשר חז"ל חייבו אותנו בתענית ציבור, גם לומדי התורה צריכים לצום⁴ ואין אדם יכול לומר: 'אני מעדיף ללמוד מאשר לצום'. שואל אני: אם כן מדוע תקנו חז"ל את הצומות? בכדי לענות על שאלה זו יש לשאול שאלה נוספת: כיצד היה נראה יחסנו ליום זה בפרט ולחורבן בכלל לולא שתקנו חז"ל תענית ציבור בימים אלו? ומתוך כך כיצד היה נראה עם ישראל? אני חושב שיחסנו לימים אלה לולא קביעת חז"ל את הצומות היה כמו יחסנו למגילת תענית, וממילא גם השפעתם על חיינו, הייתה דומה להשפעת מגילת תענית עליהם. אסביר את דברי: הגמרא במסכת שבת⁵ שואלת מי כתב את מגילת תענית, עונה הגמרא שחנניה בן אגרון וסיעתו כתבו אותה מפני שמחבבים את

ברך היומי סיים השבוע עם ישראל ללמוד את מסכת תענית, וב"ה קבוצה נכבדה מלומדי בית המדרש סיימה בתוכם, ואני קורא לכולם להצטרף ללימוד מסכת מגילה, לעלות על העגלה הנפלאה הזו הנקראת דף יומי.

המשנה בתענית¹ אומרת:

"חמישה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמישה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובטל התמיד והבקעה העיר ושרף אפוסטומוס את התורה והועמד צלם בהיכל".

הגמרא² מבארת לגבי הבקעת העיר, שבבית ראשון הבקעה העיר בתשעה בתמוז, אבל במשנה שכתוב בה שהבקעה העיר בשבעה עשר בתמוז מדובר בבית שני, ביום הזה ממש. על כן מהיום הזה עד תשעה באב, אנו מצווים בהלכות ובמנהגים שאמורים לייצר לנו את הרגשת החורבן, ואף לצרוב לנו בתודעה את ההרגשה הזו. כל אחד מאתנו שצם בוודאי זוכר את העניין, ונדרש ממנו לחשוב יותר על העניין, ולשים לכך את לבו, וכן לשוב בתשובה שתביא לבניין הבית השלישי, זוהי עבודת שלשת השבועות, ימי בין המצרים. בימים הללו ראוי לעסוק בלימוד ההלכות, בהגות להבנת מהות הימים הללו, בלימוד ספרי אמונה ומוסר הנוגעים

³ תענית דף י"א עמוד ב': "אמר רב ששת: האי בר בי רב דיתיב בתעניתא, ליכול כלבא לשירותיה... אמר ר' ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש: אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים".

⁴ סמ"ג עשין עשה דרבנן ג', סמ"ק מצוה צ"ו

⁵ דף י"ג עמוד ב'

¹ פרק ד' משנה ו'

² מסכת תענית דף כ"ח עמוד ב'

החורבן: אילו חז"ל לא היו קובעים תעניות על החורבן, אני חושב שכלל לא היינו מרגישים את החורבן, והראיה שהרי אמרנו הבוקר סליחות והזכרנו ששרף אפוסטמוס את התורה¹⁰, מי זוכר את זה? למי ההזכרה של מעשה זה משמעותית לחייו? אלא אנחנו חיים את החורבן מפני שקבעו לנו איזה מטבע מעשי של תעניות שיהיה קשה לכל אחד ואחד מאתנו, ואמרו לנו ששלשה שבועות מעכשיו צריך להיות מוגבלים, זה צריך להיות קשה לנו קצת, ויש בהגבלות אלה הדרגה, כדי להטמיע בנו יותר ויותר את הרגשת החורבן.

הפסקת אש

עברנו, עם ישראל ומדינת ישראל תקופה מורכבת, שכללה את חטיפת הבחורים, התפילות, הלוויה ההמונית, מבצע צוק איתן, עם טילים, מקלטים, גיוסים, אזעקות בירושלים, והלב המום ומבולבל. ממה ששמעתי הבוקר הוכרזה הפסקת אש. מן הסתם אנחנו חצויים בתוך ליבנו האם זה טוב או לא טוב, והעם חצוי בוויכוח, האם זה טוב שיש הפסקת אש או שהיה צריך להמשיך. אמנם, כל זה היא עצת היצר. ניתן למדינאים ולקובעי המדיניות שזה תפקידם בעולמם להתעסק בשאלה הזאת. אני חושב שכדאי שניתן בהם אמון, מפני שהם רואים דברים שאנחנו לא רואים, אני בטוח במאה אחוז שדברים שרואים משם לא רואים מכאן. כדאי גם שאנו עצמינו נעסוק כל אחד במה שנוגע לעבודת ה' שלו. עברנו תקופה של ניסיונות, ואיננו יודעים מה ילד יום, אמנם נראה שהניסיונות מסתיימים היום, כדי שנתחיל עבודת ה' של שלשת השבועות¹¹.

הצרות. מסביר רש"י את הרקע לשאלת הגמרא שידוע שאת המשניות והברייתות לא הותר לכתוב, אבל מגילה זו נכתבה לזיכרון לדעת את הימים שבהם אסור להתענות. 'מחבבים את הצרות', מסביר רש"י: "מחבבים את הצרות שנגאלים מהם, והנס חביב עליהם להזכירו לשבחו של הקב"ה, וכותבים ימי הנס לעשותם יום טוב". מדוע איננו מציינים את הימים הכתובים במגילת תענית? רשב"ג אומר שם בגמרא: "אף אנו מחבבים את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקים". יש הרבה ימים שקרו בהם צרות לעם ישראל ונגאלים מהן, ומחבבים אותן משום שעל ידיהן מתקרבים יותר לקב"ה, ואם נרצה לכתבם לא נגמור לכתבם אף פעם. נוסף על כך מספרת הגמרא בר"ה⁶ שמגילת תענית בטלה, ואומר רש"י שם: "משחרב הבית בטלו". כותב על כך החיי אדם⁷: "משום שערבה כל שמחה", כלומר: אין סיבה שיהודי אשר נמצא בגלות יחגוג על כל נס או הצלה מפורענות שקרו פעם לעם ישראל. אמנם, אם זה נוגע אליו ישירות, לדוגמא: אור לט"ז כסליו לחיי אדם⁸, וכל מי שהייתה לו הצלה ביום מסוים, הוא ממשיך לחגוג את יום זה עם משפחתו. אבל הימים של מגילת תענית אינם נוגעים לו, הוא נמצא בתוך צרות ורדיפות בעיראק. כשעם ישראל בגלות לא שיך לחגוג ימים של נסים קטנים שקרו רק לחלק מן האומה ולא לכולה במשך כל הדורות. אם כן מה נשאר לנו ממגילת תענית? כולם יודעים, שרק שני זמנים: חנוכה ופורים⁹, רק אלו נשארו ממגילת תענית כימי שמחה והודאה. חז"ל הבינו בחכמתם שצריך להשאיר אותם לכל הדורות, אולי מפני שהם כלליים לכל עם ישראל. ממקומה של מגילת תענית בחיינו, רוצה אני ללמוד לענייננו על תעניות

¹⁰ זה אחד מן הדברים שקרו ב"ז בתמוז, ומוזכר במשנה המובאת במקור I
¹¹ למפרע, אנו יודעים שהפסקת האש לא החזיקה מעמד, והמבצע המשיך להתרחב.

⁶ דף י"ח עמוד ב'
⁷ הלכות שבת ומועדים כלל קנ"ד סעיף ג'
⁸ חיי אדם כלל קנ"ה סעיף מ"א
⁹ מסכת ראש השנה דף י"ט עמוד ב'

התבוננות על הימים המורכבים שעברנו

נגמר הפרק הזה ומתחילים ימי בין המיצרים. אך אם נעבור בין פרשה לפרשה בלי להתבונן, אם לא נשים רוח להתבונן בין פרשה לפרשה¹², נפסיד הרבה. אסור שהדברים יעברו על ידינו ונישאר רק עם טעם הוויכוח האם היינו צריכים להיכנס קרקעית או לא היינו צריכים להיכנס קרקעית. למדנו ולימדנו את עצמינו בתקופה האחרונה את כוחה של האחדות, למדנו ולימדנו את כוחה של התפילה. למדנו ולימדנו את עצמינו, אך הדברים לא באים מעצמם, מי שלא עשה לא קיבל גם את זה. למדנו את כוחה של נשיאה בעול המשפחות, להרגיש את כאבם של ההורים האלה. לימדנו את עצמינו להרגיש את זה, הלכנו חמישה ק"מ בלוויית הנערים החטופים במודיעין. אני כרבים אחרים לא הצלחתי אפילו להגיע למקום ששומעים את ההספדים, ולכן שמעתי אותם רק דרך הרדיו. היה זה חינוך עצום של נשיאה בעול. התחושה היא שעם ישראל התרומם והתקרב יותר לקב"ה בזכות השבועות האחרונים. צריכים אנו לקחת את זה אתנו בלב, כדי שמה שלמדנו ייהפך להיות חלק מאתנו. ניסיונות ובירורים כאלה ילוו אותנו עד שייבנה ביהמ"ק, אמנם אינני נביא, אבל אנחנו אנשים שרואים את הדברים

ומנתחים אותם בשכל, וההיגיון אומר שעד שלא ייבנה ביהמ"ק במהרה עוד נכוננו לנו מבצעים ומלחמות, ושאר בירורים על אחיזתנו בארץ הקודש ובמדינת ישראל. לכן צריך לקחת את זה לעבודת ה' שלנו, הן הפרטית והן הציבורית. משום שנראה שגם בעוד עשרים שנה ציבור היושבים כאן בני הישיבה יעמדו במצבים דומים (ואנו מצפים לבניין ביהמ"ק עוד היום). מצבים אלו יהיו מן הסתם עוד הרבה יותר מורכבים. במצבים אלו, יהיו צריכים בני הישיבה היושבים את תלמידיהם, את בני עירם, את ישיבתם, או את ילדיהם.

את כוחה של התפילה. למדנו ולימדנו את עצמינו, אך הדברים לא באים מעצמם, מי שלא עשה לא קיבל גם את זה. למדנו את כוחה של נשיאה בעול המשפחות, להרגיש את כאבם של ההורים האלה. לימדנו את עצמינו להרגיש את זה, הלכנו חמישה ק"מ בלוויית הנערים החטופים במודיעין. אני כרבים אחרים לא הצלחתי אפילו להגיע למקום ששומעים את ההספדים, ולכן שמעתי אותם רק דרך הרדיו. היה זה חינוך עצום של נשיאה בעול. התחושה היא שעם ישראל התרומם והתקרב יותר לקב"ה בזכות השבועות האחרונים. צריכים אנו לקחת את זה אתנו בלב, כדי שמה שלמדנו ייהפך להיות חלק מאתנו. ניסיונות ובירורים כאלה ילוו אותנו עד שייבנה ביהמ"ק, אמנם אינני נביא, אבל אנחנו אנשים שרואים את הדברים

לספר נפלאותיך

העבירו לי היום רשימה מן הנסים שאירעו בימים האחרונים. זה מדהים, אירעו כל כך הרבה נסים והכל נראה כבודך הטבע. ראשית לכל אני חושב שחשוב להרגיש וחשוב לומר ש"כיפת ברזל" היא נס, נס

¹² רש"י ויקרא פרק א' פסוק א' ד"ה ויקרא אל משה: "ומה היו הפסקות משמשות? ליתן רוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין".

גם לחלוף מטבע הדברים אצל רוב העם. אך עובד ה' חי עם חובות, ויש חובה קדושה עלינו. הייתי אומר שישנה דרישה אלוקית מאתנו לראות את הנסים ולהכיר בהם. "על נסיך שבכל יום עמנו"¹³. צריך להודות על כך שכל חיילי צה"ל בע"ה חוזרים לשלום, כפי שאמר לי הרב טוביה שליט"א, שב"ה לא נפגע אף אחד בשטחי הכינוס, כפי שהיה לצערנו במבצע הקודם. עשרות אלפים חונים בשטח ללא מיגון, הלא דבר הוא?! הלא חסד אלוקי הוא! ועלינו מוטל החוב להודות ולהלל על נסיך שבכל יום עמנו ולהתבונן בהנהגת הקב"ה אתנו כמו שכתוב בגמרא בשבת¹⁴: "שמחבבים את הצרות", וכפי שאמר רש"י "שהנס חביב עליהם להזכירו לשבח של הקב"ה". נודה לקב"ה ונצא מהמערכה הזו, בנקודה הזו. איננו יודעים מתי יהיה הפרק הבא, אמנם יודעים אנו שהפרק הבא יבוא. נצא אם כן מהמערכה הזו יותר קרובים לקב"ה, יותר בעלי אמונה בהשגחה הפרטית המדוקדקת שבה הקב"ה מנהיג כל אדם ואדם מישראל. ככל שאדם בדרגה רוחנית גבוהה יותר ההשגחה הפרטית אתו יותר מדוקדקת¹⁴. נצא מן המערכה הזו מתפללים יותר בכוונה, דבוקים יותר בלימוד התורה, יותר דבוקים בקב"ה, ובהשגחתו המנהיגה את עם ישראל, כלל ישראל וכל אחד ואחד בתוך הנס הגדול הזה זה ששמו מדינת ישראל, ו"צדיק באמונתו יחיה"¹⁵.

וחסד אלוקי שרבש"ע נתן בלב היהודים ישראלים לייצר מערכות כה מתוחכמות להגן ולהציל. למרות "כיפת ברזל" קרוב לאלף טילים נורו על מדינת ישראל ורק כמאה חמישים יורטו, כל השאר נפלו ב"שטחים פתוחים". למשל בראשון לציון נפלו רסיסי טיל של כיפת ברזל ליד מקבץ של ששה בלוני גז ולא היה פיצוץ. במקרה אחר טיל פספס ילד ברבע שניה בחולון. בנס ציונה נפל טיל באמצע כביש סואן, ב"שטחים הפתוחים" שבין המכוניות, ולא היו הרוגים. הדברים מפורסמים כעת באמצעי המדיה והתקשורת השונים. כדי לשבר את האוזן לראות ולהבין את הניסים, הראה לנו הקב"ה שכשפצמ"ר נפל במצרים, סמוך לגבול עם ישראל בצפון סיני, שבעה אזרחים מצרים נהרגו ועשרים ושנים נפצעו. במלחמת המפרץ שהבוגרים שבינינו חוו, קרה מאורע דומה, שלושים ותשעה טילים הרבה יותר גדולים מהרקטות הנורות היום עלינו, שכל אחד מהם נושא ראש נפץ של חצי טון, נפלו בלב אוכלוסיית גוש דן, ולא קרה שום דבר, מלבד אדם אחד שנהרג מאיזו שהיא סבה אחרת. הטיל הארבעים נפל בערב הסעודית בתוך מחנה צבאי של האמריקאים, ועשרות נהרגו. דבר מעניין נוסף שהראו לי: ברשת CNN פורסם ראיון עם משגר רקטות והוא העיד שהיום הם מכוונים הרבה יותר טוב מבעבר, אבל האלוקים של ישראל מכוון את זה לשטחים הפתוחים.

הודאה על המורכבויות ועל הנפלאות

בטלה מגילת תענית, וכנראה שאת יום העצמאות ויום ירושלים לולא שקבעה אותם הרבנות הראשות כימי הודאה, דינם היה כדין הימים שבמגילת תענית, משום שזה טבעו של עולם. כל הימים המורכבים והקשים שעברנו בשבועות האחרונים דינם

¹³ מתוך תפלת מודים שבתפלת שמונה עשרה
¹⁴ מורה הנבוכים לרמב"ם חלק ג' פרק י"ח, פירוש הרמב"ן על ספר איוב פרק ל"ו פסוק ז'
¹⁵ חבקוק פרק ב' פסוק ד', ועיין עולת רא"ה עמודים של"ו-של"ח ד"ה "אמונה שלימה"

